

Reykjavík 13. janúar 2019

Efni: Umsögn SVFR um drög að frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lagaákvæðum sem tengjast fiskeldi.

1. Inngangur

Stangaveiðifélag Reykjavíkur (hér eftir SVFR) undrast það mjög að ekki hafi verið gengið það þarfa skref að taka lög nr. 71/2008 til heildarendurskoðunar, sbr m.a. IV. bráðabirgðaákvæði laga nr. 49/2014 um heildarendurskoðun fiskeldislaga. Í athugasemdum með greinargerð frumvarpsins kemur fram að markmið lagasetningarinnar sé að styrkja lagaumgjörð fiskeldis þannig að íslensku fiskeldi séu sköpuð bestu möguleg skilyrði til uppbyggingar og það verði þannig sterk og öflug atvinnugrein jafnframt því að stuðla að ábyrgu fiskeldi þar sem sjálfbær þróun og vernd lífríkis er höfð að leiðarljósi á grundvelli vísinda og rannsókna. Þá er því lýst að gert sé ráð fyrir að með lagasetningunni verði náð meiri sátt um uppbyggingu fiskeldisins þannig að það geti vaxið eðlilega í sátt við helstu hagsmunaaðila. Því miður er það svo að frumvarp þetta fer víðsfjarri því tilefni sem lýst er hér að framan og leggst SVFR alfarið gegn því að frumvarp þetta verði að lögum.

Fyrir liggur að síðasta tilraun í þessum efni, þ.e. frumvarp til breytinga á lögum um fiskeldi er lagt var fram á 148. löggjafarþingi, varð ekki að lögum, m.a. vegna þeirrar miklu andstöðu er það mætti meðal almennings og umsagnaraðila. Í stað þess að freista þess að ná einhverri sátt í þessum efnum, er tekin sú ákvörðun að reyna að lappa uppá fyrra frumvarp, sem nú hefur litið dagsins ljós. Sú smíð er nú liggur frammi er hins vegar með þeim hætti að fyrirséð verður að gríðarleg átök eru framundan, enda eru ýmis efnistöð frumvarpsins með þeim hætti að engin sátt er í sjónmáli. Frumvarp þetta er ekki nægilega ígrundað og mikið vantar upp á að vernd lífríkis sé höfð að leiðarljósi á grundvelli vísinda og rannsókna. Hins vegar má búast við að hagsmunaaðilar tengdir laxeldi í sjókvíum taki frumvarpi þessu fagnandi.

Hafa skal í huga að í 1. gr. núgildandi fiskeldislaga er m.a. kveðið á um að tryggja skuli verndun villtra nytjastofna og koma skuli í veg fyrir hugsanleg spjöll á villtum nytjastofnum og lífríki þeirra sem og tryggja hagsmuni þeirra sem nýta slíka stofna. Í ljósi markmiðsyfirlýsingar 2. mgr. 1. gr. fiskeldislaga, sem á að standa óbreytt, koma ýmsar grundvallarbreytingar sem lagðar eru til í drögnum, eins og skattinn úr sauðarleggnum. Þannig er með öllu óljóst hver stefnumörkunin er í frumvarpinu enda eru lagabreytingarnar sem lagðar eru til í algjörri andstöðu við framangreinda lagagrein sem og í raun athugasemdir þær er fram koma í greinargerðinni við áðurgreindra lagagrein, sem eru svohljóðandi;

„Á hinn bóginn er það skýrt og endurspeglast að sínu leyti í markmiðsýfirlýsingu 2. mgr. og fleiri greinum frumvarpsins að vöxtur og viðgangur atvinnugreinarinnar má ekki gerast á kostnað viðgangs og nýtingar villtra fiskstofna. Í þessari takmörkun felst í raun að þegar ekki fara saman annars vegar hagsmunir þeirra sem veiðirétt eiga samkvæmt lax- og silungsveiðilögum og hins vegar hagsmunir þeirra sem fjallað er sérstaklega um í frumvarpi þessu vikja hinir síðarnefndu.“

SVFR er ekki á móti fiskeldi en hefur hins vegar ávallt lagst gegn sjókvíaeldi á norskættuðum laxi við Íslandsstrendur enda sýna bæði rannsóknir sem og reynsla annarra þjóða sem stunda laxeldi í opnum sjókvíum að ýmsir smitsjúkdómar, sníkjudýr og slysasleppingar munu óhjákvæmilega skaða lífríki í ám og vötnum hér á landi. Er váin raunar meiri hér á landi þar sem heimilað hefur verið sjókvíaeldi á kynbættum frjóum laxi af norskum uppruna, einfaldlega vegna þess að norskur laxinn er erfðafræðilega frábrugðinn íslenskum laxastofnum og erfðamengunin, sem er óhjákvæmileg, dregur úr hæfni villta laxins til að lifa af, fjölga sér, skemmir aðlögunarhæfni og eyðileggur ratvísina.

Hin óhjákvæmilega genablöndun eldislax af norskum stofni við villtan lax mun valda óbætanlegu tjóni, m.a. í hinum dreifðu byggðu landsins. Því er mikilvægt að vandað sé til verka og að skammtíma pólitískir hagsmunir verði ekki látnir ráða för. Því áréttar SVFR að mun eðlilegra hefði verið að samin yrði ný heildarlöggjöf um fiskeldi, standi vilji Alþingis virkilega til að skapa sátt um þessi mál og gæta að náttúruverndarsjónarmiðum.

2. „Vernd lífríkis sé höfð að leiðarljósi á grundvelli vísinda og rannsókna“

Eins og að framan greinir á ofangreint atriði að vera eitt af meginmarkmiðum frumvarpsins. SVFR leggur mikla áherslu á að náttúran verði látin njóta vafans, enda ógnar sjókvíaeldið ekki einvörðungu hinum villtu laxastofnum heldur enn fremur hinu viðkvæma lífríki í heild sinni. Sýnt er t.a.m. að frumvarp þetta á að skapa lagalegan grundvöll til að unnt sé að opna fyrir sjókvíaeldi í Ísafjarðardjúpi þvert á ráðleggingar vísindamanna og þannig útrýma þeim einstöku villtu laxastofnum sem þar er að finna.

Margs konar mengun fylgir sjókvíaeldinu sem getur valdið skaða á fuglalífi. Það er vitað mál að laxeldi fylgir grútur og önnur mengun, sem gæti leitt til fugladauða, ekki aðeins unga heldur einnig fullorðinna fugla. Grútur og olía gæti borist og sest í fjörur landeigenda og geta valdið búsifjum. Auðveldara gæti orðið fyrir farfugla að ná í fæðu á svæðinu sökum þess hve mikið af fódri fer út í hinar opnu eldiskvíar. Þetta gæti leitt til þess að farfuglar myndu breyta farmynstri sínu og þar af leiðandi setja vistkerfið enn meira úr jafnvægi. Mikið er t.a.m. um æðarvarp á Vestfjörðum og mörg hver þeirra friðlýst með lögum. Sem dæmi eru sex varin æðarvörp í Dýrafirði einum, Ekki ber aðeins að vernda æðarfuglinn sökum náttúruverndargildis, heldur eru mikil verðmæti fólgin í æðardúni. Á Vestfjörðum er æðarfugl og æðarrækt í öllum fjörðum og því full ástæða til að hafa áhyggjur af áhrifum sjókvíaeldis sem gæti stefnt tekju- og atvinnumöguleikum fjölda einstaklinga í voða.

Þá liggur það enn fremur fyrir að ekki hafa verið gerðar nægilegar rannsóknir á lífríkinu, og landeigendur eða aðrir sem hafa beina og óbeina hagsmuni af að vistkerfinu verði ekki raskað,

hafa ekki verið nægjanlega upplýstir til að geta varið hagsmuni sína. T.a.m. liggur ekkert fyrir um að rannsökuð hafi verið áhrif sjókvíaeldis á uppeldisstöðvar nytjastofna t.a.m. þorsks inni á fjörðum þar sem sjókvíaeldið er stundað eða eftir atvikum skeldýra.

Þá vantar alveg í frumvarpsdrögin umfjöllun um úrgangsmengun sjókvíaeldis, en fyrir liggur að 10.000 tonna sjókvíaeldi skilar árlega um 5.000 tonnum af saur og fódurleifum í vistkerfi hafsins. Í þessu sambandi má m.a. vísa til ákvæða laga nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda m.a. 1. gr., i-liðs og k-liðs 6. gr., 16. gr. og 18. gr. Ennfremur vísast til reglugerðar nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur, sem getur haft í för með sér mengun m.a. gr. 7.4. og 15. gr.

Þá áréttar SVFR að í 6. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd er sérstaklega tekið fram að öllum sé skylt að ganga vel um náttúru landsins og sýna ýrtruðu varúð þannig að henni verði ekki spillt. SVFR telur að mikið vanti uppá að farið sé eftir þessari aðgæsluskyldu og því mikilvægt að tryggj sé að nákvæmar úttektir og rannsóknir fari fram á viðkomandi vistkerfum og að óháðir rannsóknaraðilar verði fengnir til að framkvæma slíkar rannsóknir.

Sjókvíaeldi er mengandi iðnaður og öll þau ríki sem hafa heimilað slíkan iðnað hafa kynnst því af eigin raun hve alvarlegar afleiðingar það hefur haft í för með sér fyrir vistkerfi hafsins og náttúruvernd. Því leggur SVFR á það áherslu að öll útgáfa leyfa fyrir laxeldi í opnum sjókvíum verði stöðvuð þar til farið hefur fram ítarleg vísindaleg rannsókn á áhrifum þessarar mengandi starfsemi á umhverfið. Er sú krafa í raun gerð með hliðsjón af hinum tilgreindu markmiðum frumvarpsins að „**Vernd lífríkis sé höfð að leiðarljósi á grundvelli vísinda og rannsókna**“. Þá liggur fyrir að Erfðanefnd landbúnaðarins hefur metið hinn frjóa norska kynbætta lax sem framandi stofn í íslenskri náttúru og því hvatt til varúðar við útgáfu eldisleyfa í stórum stíl. Er í þessu sambandi ennfremur vísað til 63. gr. XI. kafla laga um náttúruvernd nr. 60/2013 um innflutning og dreifingu lifandi framandi lífvera og skilgreininga þeirra laga í þessu sambandi.

Væntir SVFR því að ekki sé einvörðungu um að ræða orðin tóm heldur raunverulegan vilja ráðherra til að skapa frekari sátt um málaflökkinn enda var því lýst í stjórnarsáttmála sitjandi ríkisstjórnar að meginsteifið skyldi vera að gæta varúðar við uppbyggingu fiskeldis á Íslandi. Er því skorað á ráðherra að draga frumvarpsdrög þessi til baka og hefja áður boðaða vinnu við heildarendurskoðun fiskeldislaga nr. 71/2008.

3. Erfðablöndun o.fl.

Fyrir liggur að hér á landi hefur verið heimilað að notast við framandi laxastofn í sjókvíaeldi, sem er t.a.m. bannað í norskum lögum. Ef náttúran ætti í raun og veru að njóta vafans í þessu sambandi ætti viðgangur þeirra er stunda laxeldi á framandi laxi í opnum sjókvíum ekki að gerast á kostnað viðgangs og nýtingar villtra fiskstofna og að hagsmunir þeirra er slíkt eldi stunda ættu að víkja fyrir þeim sem eiga veiðirétt samkvæmt lax- og silungsveiðilögum, sbr. m.a. tilvitnaðar athugasemdir í greinargerð með 2. mgr. 1. gr. fiskeldislaga nr. 71/2008. Krafa SVFR, sem og raunar allra þeirra er vilja að náttúran njóti vafans, er sú að innblöndunin verði engin.

Í þessu sambandi má ennfremur benda á að erfðanefnd landbúnaðarins hefur opinberlega lýst yfir þungum áhyggjum af stöðu íslenskra laxastofna vegna mögulegra áhrifa laxeldis í sjókvíum með stofni af erlendum uppruna, m.a. með hliðsjón af almennri stöðu þekkingar um áhrif eldislaxa á villta laxastofna og varúðarreglu náttúruverndarlaga, sbr. 9. gr. laga nr. 60/2013. Þannig hefur nefndin lagst gegn notkun á frjóum, norskum eldislaxi í sjókvíaeldi við Íslandsstrendur þar sem það geti valdið óafturkræfum breytingum á erfðasamsetningu íslenskra laxastofna með ófyrirséðum afleiðingum, enda samrýmist sú stefna ekki markmiðum laga um fiskeldi og náttúruvernd, sem og samnings Sameinuðu þjóðanna um líffræðilega fjölbreytni sem leggur áherslu á að vernda lífríki á öllum skipulagsstigum þess, þ.m.t. þeirra erfðaauðlinda sem lífríkið býr yfir.

Ráðleggingar nefndarinnar til stjórnvalda voru einnig á þá leið að: „*Nefndin ráðleggur stjórnvöldum að koma í veg fyrir alla frekari útgáfu leyfa til sjókvíaeldis á laxi, þar með talið þá tugi þúsunda tonna sem komin eru í formleg umsóknarferli.*“ Hvergi er þó vikið að ráðleggingum nefndarinnar í frumvarpsdrögum og er nefndin þó skipuð helstu erfðafræðingum og líffræðingum landsins og hefur það hlutverk að veita ráðgjöf til hagsmunaaðila og stjórnvalda um varðveislu og nýtingu erfðaauðlinda í landbúnaði, en þar falla m.a. undir ferskvatnsfiskar.

Þá vísar SVFR jafnframt til 8. gr. framangreindra laga um náttúruvernd sem kveður á um að ákvarðanir stjórnvalda sem varða náttúruna skulu eins og kostur er byggjast á vísindalegri þekkingu á verndarstöðu og stofnstærð tegunda. Í 10. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993 er að finna svonefnda rannsóknarreglu, sem leggur þá kvöð á stjórnvald að því sé skylt að mál séu nægjanlega upplýst áður en ákvörðun er tekin. Má því fullyrða að skylt sé að nauðsynlegt sé að rannsaka alla þá þætti er snúa að áhrifum laxeldis í opnum sjókvíum og að þær rannsóknir verði gerðar af óvilhöllum vísindamönnum eins og áður hefur komið fram.

Það er einnig mikilvægt að hafa í huga að þó laxeldi sé einvörðungu staðsett fyrir Vestfjörðum og á Austurlandi þá eru allar laxveiðiár landsins í hættu. Norskir rannsóknir hafa líka sýnt að strokulaxar hafa ferðast í allt 2000 km áður en hann hefur gengið upp í ár. Hér má t.a.m. taka ána Tista í Noregi sem dæmi en hún er í um 400 km fjarlægð frá næstu eldisstöð en er samt sem áður uppfull af eldislaxi. Aukinheldur hefur það komið fram í yfirlýsingu vísindamanna Hafrannsóknastofnunar, að allar laxveiðiár landsins séu í áhættu hvar sem eldið er staðsett. Sér þessa þó hvergi merki í frumvarpsdrögum, þrátt fyrir að það sé alvarleg hugsanavilla að halda því fram að einvörðungu þær ár séu í hættu sem eru nálægt eldisstöðvunum. Það er nefnilega svo, alveg sama hve hugurinn er góður, að fiskur sem er í opnum sjókvíum mun alltaf sleppa, það er raunar viðurkennt af öllum aðilum, hvar sem menn eru í sveit settir. Þá verða ýmsir sjúkdómar og plágur ávallt vandamál, líkt og t.a.m. laxalúsin.

4. Um samráðsvettvang

SVFR leggst alfarið gegn því að settur verði á laggirnar svonefndur samráðsvettvangur sem hafi það verkefni „að leggja mat á forsendur og úrvinnslu þeirra gagna sem áhættumat erfðablöndunar byggir á.“, sbr. 2. gr. frumvarpsins. Samkvæmt frumvarpinu skal hann vera stjórnvöldum til ráðgjafar vegna málefna fiskeldis og leggja mat á forsendur og úrvinnslu þeirra

gagna sem áhættumat erfðablöndunar byggir á. Þá skal Hafrannsóknarstofnun byrja á því að leggja tillögu að áhættumatinu fyrir samráðsvettvanginn ásamt öllum gögnum sem áhættumatið byggist á og taka síðan rökstudda afstöðu til álits samráðsvettvangsins og eftir atvikum endurskoða tillögu sína.

Ákvörðunin um staðfestingu áhættumatsins er svo gerð að pólitískri ákvörðun þar sem hið endanlega ákvörðunarvald er fært í hendur ráðherra, þar sem álit Hafrannsóknarstofnunar er ekki bindindi. Hér er í raun um grímulausa aðför að Hafrannsóknarstofnun að ræða sem er í engu samræmi við þær yfirlýsingar að hafa skuli vísindin að leiðarljósi. Þannig eru engar hæfniskröfur gerðar í frumvarpinu til þeirra einstaklinga er raka munu sæti í nefndum samráðsvettvangi, en boðað er að ráðherra muni setja reglugerð um hlutverk og starfshætti samráðsvettvangsins. Í engu er því tryggt að sérfræðingar á sviði vísinda taki sæti í þessum vettvangi og því er sýnt að þar kunni að vera tilnefndir leikmenn og sætir það mikilli furðu hvernig slíkir leikmenn verði falið það hlutverk að endurskoða vísindalegar niðurstöður sérfræðinga Hafrannsóknarstofnunar, en í þessu sambandi er vert að hafa í huga að hagsmunaaðilar tengdir fiskeldi hafa verið mjög gagnrýnir á störf stofnunarinnar. Leggst SVFR harðlega gegn þessari fyrirætlan, enda er hún með öllu órökstudd og raunar fráleit með öllu.

5. Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsdraganna.

SVFR áréttar enn og aftur áskorun um að frumvarp þetta verði dregið til baka og að þegar verði hafin heildarendurskoðun á fiskeldislögum nr. 71/2008. Þá telur SVFR verulega hafa skort á samráð við gerð þessara draga enda hafi allir hagsmunaaðilar veiðiréttar og veiði verið sniðgengnir við frumvarpsgerðina, enda má glögglega sjá á frumvarpinu að hagsmunir fiskeldismanna hafa verið hafðir í fyrirrúmi við gerð frumvarpsdraganna. SVFR leyfir sér á þessu stigi að gera athugasemdir við nokkrar greinar frumvarpsdraganna.

1. gr.

Breytt hefur verið skilgreiningunni í 1. tl. að því er varðar áhættumat erfðablöndunar, þannig að orðalaginu „að teknu tilliti til mótvægisáðgerða“ hefur verið bætt við, auðsýnilega vegna krafna fiskeldismanna. Eðli málsins samkvæmt liggur það í hlutarins eðli er tekið tillit til allra þátta sem skipt geta máli í því sambandi og því er þessi viðbót með öllu óþörf og bera að fella brott. Í þessu sambandi koma hinar svonefndu „mótvægisáðgerðir“ ávallt til skoðunar í umhverfismati í hverju tilviki fyrir sig, sbr. lög nr. 106/2000. Þannig er það hlutverk skipulagsstofnunar að leggja mat á tillögur framkvæmdaraðila um mótvægisáðgerðir. Eðlilegra væri að vísa sérstaklega til þess að frjór lax af framandi stofni væri notaður í eldið.

2. gr.

Í a. lið 2. gr. er að finna einn af umdeildari þáttum þessa frumvarps, þ.e. nefndan samráðsvettvang, sbr. umfjöllun í kafla 4 hér að framan. SVFR gerir kröfu um að liður þessi verður felldur úr frumvarpinu enda er það með öllu óskiljanlegt að Hafrannsóknarstofnun verði gert að endurskoða faglegt vísindalegt mat á grundvelli álits leikmanna þegar kemur að áhættumati erfðablöndunar.

Í b. lið 2. gr. er lagt til að 2. málsli. 3. mgr. falli brott, en í umræddum málslið kemur fram að við setningu reglugerða skuli ávallt leita faglegrar umsagnar þartilgreindra opinberra stofnana, Sambands íslenskra sveitarfélaga, Landssambands fiskeldisstöðva og Landssambands veiðifélaga. Hér er um afturför að ræða enda hlýtur það að vera eðlileg stjórnsýsla að leita skuli umsagnar þeirra aðila sem hafa beina hagsmuni af þeirri reglugerð sem verið er að setja. Hvergi má finna því stað í frumvarpinu hvers vegna umsagnarréttur þessi er felldur á brott.

3. gr.

Í 3. gr. er fjallað um skiptingu hafsvæða í eldissvæði, auglýsing og úthlutun þeirra. Hér er enn á ný vald ráðherra aukið til mikilla muna. Athyglivert er að skoða það hvaða aðilar það eru sem fá umsagnarrétt samkvæmt ákvæðinu, en Landssamband veiðifélaga, ýmis náttúruverndarsamtök eru t.a.m. ekki þar á meðal. Þá liggur fyrir að burðarþol og útgáfa leyfa er ekki hagsmunamál eins sveitarfélags þar sem þetta getur varðað mörg sveitarfélög þar sem mengunar og áhrifa fiskeldis í opnum sjókvíum getur gætt víða.

Þá er orðalag og hugtakanotkun að mörgu leyti óskýr, m.a. hvaða sjónarmið það eru sem horfa beri til þegar vísað er til samfélagslegrar ábyrgðar í frumvarpstextanum, sérstaklega þegar fyrir liggur að þess er hvergi að finna stað í reynslu annarra þjóða að fiskeldi í opnum sjókvíum sé unnt að stunda í sátt við náttúruna, sbr. umfjöllun hér að framan.

Þá er ljóst að uppboðsleið sú er boðuð er að mörgu leyti óheppileg og erfið í framkvæmd, enda liggur fyrir að ekki eru margir um hituna og því mikil hættu á samráði aðila í tilboðsgerðinni. Mun eðlilegra er að setja fast ákvæði um auðlindagjald líkt og tíðkast í Noregi. Þá fellst í síðustu mgr. ákvæðisins enn og aftur of mikið framsal á valdi til ráðherra.

4. gr.

Í 4. gr. frumvarpsdraganna er m.a. mælt fyrir um það að umsækjandi skuli afhenda MAST bæði umsókn um starfsleyfi Umhverfisstofnunar og rekstrarleyfi MAST. Eðlilegra hlýtur að teljast að umsóknir þessar afhendist sittthvorri stofnuninni sem hvor í sínu lagi rannsaki og meti sjálfsætt hvort lagaskilyrði séu uppfyllt.

5. gr.

Eðlilegra væri að umorða 3. mgr. 3. gr. með þeim hætti að 5. gr. laganna gæti staðið nánast óbreytt að því undanskildu að Hafrannsóknarstofnun væri falið að ákveða skiptinguna, sbr. 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins.

7. gr.

7. gr. frumvarpsins er harðlega mótmælt af hálfu SVFR er felast í vanhugsuðum breytingum á meðferð áhættumats erfðablöndunar, sbr. fyrri umfjöllun. Leggur SVFR til að öll ákvæði er varða hinn svonefnda „samráðsvettvang“ verði endurskoðuð og nefndur vettvangur felldur úr lögnum. Öll vísindaleg rök hníga að þeirri niðurstöðu að Hafrannsóknarstofnun verði falið að tilgreina áhættumat erfðablöndunar með sjálfstæðum hætti líkt og stofnun hefur gert til þessa

og þá án íhlutunar ráðherra. Þá er ennfremur lagt til að felld verði brott úr greininni heimild ráðherra til þess að krefjast þess að áhættumat verði endurskoðað þegar og ef honum þurfa þykir.

8. gr.

Með hliðsjón af sjónarmiðum um dýravernd væri eðlilegt að bæta inn í drögin málslið um lágmarksviðmið um afföll í framleiðslu.

11. gr.

Gera verður alvarlegar athugasemdir við því að fyrirhugað sé að gefa út ótímabundin leyfi eða leyfi til 16 ára. Er hér raunar um svo stórt mál að ræða að eðlilegt er að kannað verði sérstaklega þau stjórnskipulega álitamál er upp geta komið í tengslum við heimildar til slíkrar ótímabundinnar leyfisútgáfu. Engar eðlilegar skýringar hafa verið færðar fyrir því að lengja þurfi tímann frá nógildandi fiskeldislögum. Þá er eðlilegt að sett sé inn málsgrein er kveður á um að óheimilt sé að gefa út rekstrarleyfi ef umhverfisáhrif framkvæmdar eru neikvæð að álitum Umhverfisstofnunar, Hafrannsóknarstofnunar eða skipulagsstofnunar. Réttara væri að orðalag 10. gr. laga nr. 71/2008 stæði óbreytt, nema hvað 6. mgr. félli niður.

12. gr.

Athugasemdafrestur við tillögur að rekstrar- og starfsleyfi þarf að breytast úr 4 vikum í fyrra horf með 6 vikna fresti.

14. gr.

Slysasleppingar eru og verða fylgifyskar sjókvíaeldis og því væri eðlilegt að Alþingi myndi kanna sérstaklega hvernig nógildandi 2. mgr. 13. gr. laganna hefur reynst í framkvæmd. Reynslan er hins vegar því miður sú að slysasleppingar hafa ekki verið tilkynntar með fullnægjandi hætti. Þannig hafa skýr merki um erfðablöndun þegar verið greind í sex vatnsföllum í nágrenni eldissvæða á Vestfjörðum, en þetta var tilkynnt af Hafrannsóknarstofnun í ágústmánuði 2017.

Í tilkynningunni kom jafnframt fram að aldursgreining á blendingum hafi tengt erfðablöndunina við göngur kynþroska eldislaxa í vatnsföll á árunum 2014 og 2015, sem bendi til að erfðablöndunin hafi orðið árið 2012 en líkt og árið 2015 voru samt sem áður engar slysasleppingar laxa úr sjókvíum tilkynntar. Ekki voru heldar tilkynntar slysasleppingar á regnbogasilungi úr sjókvíum á árinu 2016 en engu að síður veiddist slíkur ófögnuður í ám hringinn í kringum landið. Eðlilegra væri að fiskar í opnum sjókvíum væru örmerktir til að unnt væri að rekja uppruna hans og láta rekstrarleyfishafann sæta ábyrgð hafi slysasleppingin ekki verið tilkynnt, enda eru gríðarlegir hagsmunir undir.

15. gr.

SVFR mótmælir því harðlega að fiskeldisfyrirtækjum verði heimilt að hafa eftirlit með eigin rekstri, sbr. m.a. ofangreind umfjöllun um 14. gr. frumvarpsins. Það er enda ljóst að fjárhagslegir hagsmunir fiskeldisfyrirtækja og tilkynningar um slysasleppingar eiga ekki

samleið, enda geta þeir þá eftir atvikum kallað yfir sig skaðabótaskyldu, misst rekstrarleyfið eða verið gert að greiða sekt. Öll málefnaleg rök hníga í þá átt að Fiskistofu verði falið eftirlit með þeim aðilum sem stunda sjókvíaelði.

16. gr.

Eðlilegra væri að eftirlit það sem mælt er fyrir um í greininni væri hjá Fiskistofu.

17. gr.

Í ljósi þeirrar náttúruváar sem er viðblasandi í sjókvíaelði er það eðlileg krafa að allar upplýsingar um eftirlit séu birtar opinberlega og að ráðherra sé ekki í sjálfsveld sett að halda vissum upplýsingum leyndum. Raunar takmarkar 17. gr. b. í frumvarpinu að óþörfu rétt almennings skv. lögum nr. 23/2006 um upplýsingarétt um umhverfisáhrif. Ef vilji stæði til þess að halda einhverjum upplýsingum leyndum væri eðlilegra að þær væru sérstaklega skilgreindar í ákvæðinu.

Þá er mikilvægt að allar upplýsingar um laxalús séu birtar og lögákveðinn verði viðmiðunarmörk laxalúsar sem viðunandi ástands, er í því sambandi vísað til þess að í Noregi eru mörkin 0,2 lýs á hvern fisk, sjá hér einnig þarfar lagabreytingar á lögum nr. 60/2006 um varnir gegn fisksjúkdómum.

Þá er með öllu óljóst hvers vegna rannsóknir Hafrannsóknarstofnunar skulu vera tímabundnar og hvers vegna stofnunin sé skyldug til samráðs við Umhverfisstofnun og MAST. Eðlilegra hlýtur að teljast að sérfræðingar Hafrannsóknarstofnunar séu sjálfstæðir í rannsóknnum sínum.

e. (V) liður bráðabirgðaákvæðis 22. gr.

SVFR leggur til að ákvæði þetta verði fellt niður, en í ákvæðinu kemur fram að Hafrannsóknarstofnun skuli leggja tillögu að endurskoðuðu áhættumati erfðablöndunar fyrir títtnefndan samráðsvettvang innan tveggja mánaða eftir að lagaákvæðið tekur gildi. Er vísað til fyrri sjónarmiða að því er varðar samráðsvettvanginn. Ljóst má vera að bráðabirgðaákvæði þetta er tilkomið vegna þrýstings fiskeldisfyrirtækja.

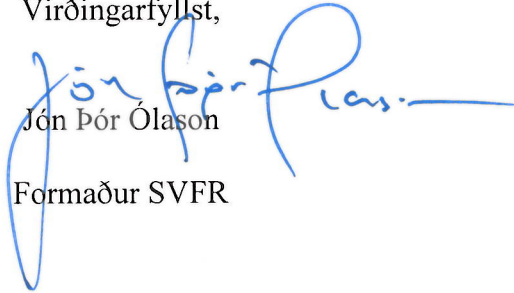
Hins vegar má öllum vera ljóst að eðli málsins samkvæmt er ekki komin reynsla á fyrirliggjandi áhættumat Hafrannsóknarstofnunar sem miðast við 72 þúsund tonna hámarkslífmassa frjórna framandi laxa í opnum sjókvíum, sérstaklega þegar horft er til þess að ársframleiðslan nú losar rúm 10 þúsund tonn. Er því með öllu óljóst hvaða tilgang bráðabirgðaákvæði þetta hefur annan en þann að koma til móts við gagnrýni fiskeldisfyrirtækja. Er bráðabirgðaákvæði þessu því harðlega mótmælt og þess krafist að það verði fellt á brott úr lögnum.

6. lokaorð.

Með vísan til framangreinds skorar SVFR á ráðherra að draga frumvapsdrög þessi til baka og ráðast þegar í stað í heildarendurskoðun á löggjöf um fiskeldi heldur en að ráðast í óvandaðar og umdeildar breytingar á núverandi löggjöf. Er SVFR reiðubúið til alls samstarfs á þeim

grundvelli. Þá áréttar SVFR að frumvarp þetta getur aldrei stuðlað að sátt um uppbyggingu fiskeldsins og það geti því vaxið í eðlilegri sátt við helstu hagsmunaaðila. Frumvarp þetta er hins vegar til þess fallið að skapa meiri óeiningu og var þó af nógu að taka fyrir.

Virðingarfyllst,

Jón Þór Ólason

Formaður SVFR